

«به نام آرام بخش دلها»

دین و زندگی ۲

درس چهاردهم

نظارت همگانی

تهیه و تنظیم:

مجید واله

بررسی آیات و روایات:

آیه ۱۰۳ سوره آل عمران

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ وَادْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا ۚ وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (۱۰۳)

و همگان دست در ريسمان خدا زنيد و پراکنده مشويد و از نعمتی که خدا بر شما ارزانی داشته است یاد کنید: آن هنگام که دشمن یکدیگر بودید و او دلهایتان را به هم مهربان ساخت و به لطف او برادر شدید. و بر لبه پرتگاهی از آتش بودید، خدا شما را از آن برهانید. خدا آیات خود را برای شما اینچنین بیان می‌کند، شاید هدایت یابید. (۱۰۳)

پیام آیه ۱۰۳ آل عمران:

۱- دعوت به وحدت و پرهیز از تفرقه

۲- شرط حفظ وحدت «تقوا» است که با چنگ زدن به
ریسمان الهی (اسلام) تضمین می شود.

۳- قرآن کریم محور وحدت را «حبل الله» که همان اسلام
است معرفی میکند.

آیه ۱۰۴ سوره آل عمران:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ
يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۴)

باید که از میان شما گروهی باشند که به خیر دعوت کنند
و امر به معروف و نهی از منکر کنند. اینان (ستگارانند).
(۱۰۴)

پیام آیه ۱۰۴ آل عمران:

۱- در زمینه ی امر به معروف و نهی از منکر در عین حال که همه مسئول اند لازم است گروهی خاص این وظیفه مهم اجتماعی را به عهده گیرند.

۲- دعوت به خیر و نیکی (پیش گیری) مقدم بر امر به معروف و نهی از منکر (درمان) می باشد.

۳- فرجام دعوت به خیر و نیکی و امر به معروف و نهی از منکر رستگاری است.

آیه ۷۱ سوره توبه:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَ يُطِيعُونَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (۷۱)

مردان مؤمن و زنان مؤمن دوستان یکدیگرند. به نیکی
فرمان می‌دهند و از ناشایست باز می‌دارند، و نماز
می‌گذارند و زکات می‌دهند و از خدا و پیامبرش
فرمانبرداری می‌کنند. خدا اینان را رحمت خواهد کرد، خدا
پیروزمند و حکیم است. (۷۱)

پیام آیه ۷۱ سوره توبه:

۱- قرآن کریم مردان و زنان باایمان را ولی یکدیگر می خواند.

۲- امر به معروف و نهی از منکر سبب می شود که جامعه ی اسلامی از رحمت خدا بهره مند شود.

۳- نتیجه ی «برپا داشتن نماز»، «پرداخت زکات» و «اطاعت از خدا و پیامبر» بهره مندی از رحمت خداوند است

آیه ۱۱۰ سوره آل عمران:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ
خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ (۱۱۰)

شما بهترین امتی هستید از میان مردم پدید آمده، که
امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید و به خدا ایمان
دارید. اگر اهل کتاب نیز ایمان بیاورند برایشان بهتر
است. بعضی از ایشان مؤمنند ولی بیشترین تبهکارانند.
(۱۱۰)

پیام آیه ۱۱۰ آل عمران:

۱- آیه شریفه، «امت اسلامی» بهترین امت می خواند.

۲- یکی از ویژگی های امت اسلامی که سبب میشود
بهترین امت باشد انجام امر به معروف و نهی از منکر
است.

پیامبر اکرم (ص):

مردم یک جامعه مانند سرنشینان یک کشتی اند. اگر کسی جایی را که نشسته به بهانه اینکه جای خودش است سوراخ کند، نه تنها خودش بلکه همه را غرق خواهد کرد.

هدف واحد و مسئولیت مشترک:

وجوه مشترک سرنشینان کشتی:

- ۱- همه با یک وسیله و به سوی یک هدف حرکت میکنند.
- ۲- هیچ سرنشینی نمیتواند به میل خود و بدون توجه به دیگران جهت حرکت کشتی را عوض کند.
- ۳- کشتی نمی تواند در آن واحد چند جهت را برود.
- ۴- حفظ امنیت و سلامت کشتی به عهده همه است.
- ۵- اختصاصی بودن جا، اجازه ی هرگونه استفاده ای را به افراد نمی دهد.

۶- حالات روحی و اخلاقی افراد بر دیگران تاثیر گذار است.

۷- سپردن هدایت کشتی به ناخدای خبره و کمک به او بهترین راه رسیدن به مقصد است.

مسئولیت افراد جامعه نسبت به یکدیگر:

۱- دعوت یکدیگر به خیر و نیکی

۲- امر به معروف و نهی از منکر

۱- دعوت به خیر و نیکی:

دعوت به خیر و نیکی قبل از امر به معروف است.

*این دعوت به خیر و نیکی برای چیست؟

۱- آشنایی و ترغیب دیگران به خوبی تا میدان بر بدی تنگ آید.

۲- سلامت جامعه را دوا می بخشد

۳- به تعالی جامعه کمک میکند.

۴- به عنوان پیش گیری مانع گسترش گناه و نیاز به درمان می شود.

روش های دعوت:

بهترین و موثرترین روش دعوت، روش عملی است.

امام صادق(ع) می فرمایند:

دعوت کننده مردم باشید اما نه با زبان بلکه با:

۱-پارسایی ۲-تلاش ۳-نماز ۴-نیکي

که این رفتارها، خود دعوت کننده هستند.

*مرتبه بعدی دعوت به خوبی، دعوت با زبان و گفتگو،
کتاب و مقاله، با شعر، با تصویر، فیلم و ... است.

امر به معروف و نهی از منکر:

همیشه افرادی هستند که از فرمان الهی در جامعه سرپیچی میکنند.

به دلیل ارتباط افراد و تاثیرگذاری بر روی هم، اگر جلوی این افراد گرفته نشود، دیگران نیز آلوده میشوند.

*پس باید جلوی این افراد گرفته شود، این اقدام همان نظارت همگانی است که به صورت امر به معروف و نهی از منکر جلوه میکند.

- امام حسین(ع) هدف از قیام و شهادت خود را احیای امر به معروف می دانند.

- حضرت علی (ع) در وصیت خود می فرمایند:

امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید که ۱-افراد شرور و بدکار بر شما مسلط میشوند و ۲-آنگاه هرچه دعا کنید به اجابت نرسد.

• امام باقر(ع) می فرمایند:

۱- امر به معروف و نهی از منکر فریضه بزرگ الهی است که همه واجبات با آن برپا میشود.

۲- به وسیله آن امنیت برقرار میشود.

۳- کسب و کار مردم حلال میگردد.

۴- حقوق افراد تامین میشود.

۵- در سایه آن آبادانی می آید.

۶- از دشمنان انتقام گرفته می شود.

۷- کارها رو به راه میگردد

- امام صادق(ع) در مورد بنی اسرائیل که مورد لعنت پیامبر خود قرار گرفتند فرمودند:

گروهی از بنی اسرائیل هرگز در کارهای گنهکاران شرکت نداشتند اما هنگامی که آنها را ملاقات میکردند به روی آنها میخندیدند و با آنان مانوس میشدند.

* اگر کسانی امر به معروف و نهی از منکر کنند در خیر و خوبی های جامعه شریکند و خداوند به خاطر آن خوبی ها به آنان پاداش میدهد.

پیامبر اکرم (ص) فرمودند:

هرکس:

- ۱- به کار نیکی امر کند.
 - ۲- از کار بدی بازدارد.
 - ۳- بر خیر راهنمایی کند.
 - ۴- دیگران را تشویق کند.
- در عمل خیر آنها شریک است. هم چنین در بدی.

حضرت علی(ع) در اهمیت امر به معروف می فرمایند:

تمام کارهای نیک، حتی جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر مانند قطره ای در برابر دریاست.

احکام (شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر):

۱- شناخت واجب و مراه

۲- یقین به تکرار گناه از سوی گناهکار

۳- احتمال تاثیر حتی به وسیله تغییر روش

۴- علم به عدم وجود مفسده جانی، مالی یا آبرویی قابل توجه

اگر انجام یک معروف یا ترک یک منکر از امور باارزش نزد خدا باشد، مثل اصول دین یا حفظ قرآن و اسلام باید اهمیت آن را جدی تلقی کنیم.

مراحل امر به معروف و نهی از منکر:

- ۱- عملی، به گونه ای که متوجه رفتار خود بشود، مثل روی برگرداندن از او
- ۲- زبانی، «با موعظه و نصیحت و استدلال و منطق»
- ۳- وادار کردن به انجام واجب یا ترک حرام
(این مرحله وقتی است که راه دیگری نباشد و در اختیارات حاکم اسلامی و یا با اجازه اوست.)

توصیه های موثر:

انتخاب روش درست در امر به معروف و نهی از منکر بسیار مهم است؛ در غیر این صورت اثر محکوس میگذارد.

حضرت امام خمینی به کسانی که امر به معروف و نهی از منکر میکنند، توصیه میکنند که:

- ۱- در انجام آن مرتکب گناهی مانند دروغ، توهین و تحقیر نشود.
- ۲- مانند طبیعی مهربان رفتار کند.
- ۳- مصلحت مخاطب را رعایت کند.
- ۴- از خودخواهی و خودستایی پرهیزد.
- ۵- قصدش تنها رضای خدا باشد.
- ۶- خود را منزه از گناه و برتر از گناهان نبیند.
- ۷- اگر بداند و یا احتمال دهد امر به معروف و نهی از منکر با تکرار موثر میشود، تکرار نماید